

ŞAHSİYET TANITIMINA İLİŞKİN BİR MODEL ÖNERİSİ: 5L STRATEJİSİ (NASREDDİN HOCA ÖRNEĞİ)

Erol DURAN* & Şeyma ÖZDİL**

Öz

Millî kültüre ilişkin unsurlardan biri tarihte adını duyurmuş şahsiyetlerdir. Öğrenciler, buna yönelik çeşitli metin türleri ve çizgi filmlerinde bazı isimlerle tanışmakta, bu kişilerden yola çıkarak kültürel benliklerini oluşturmada ve farklı alanlarda kendilerini geliştirmektedir. Diğer bir deyişle geçmişten günümüze adını duyurmayı sürdüren şahsiyetler, öğrencilerin gerek kültürel gerekse öz benliğine ilişkin farkındalıklarının artmasında rol oynamaktadır. Bu çalışmada şahsiyet öğretimine örnek olarak 5L stratejisinden hareketle tasarlanan bir model önerisi sunulmuştur. Model, öğrencilerin Nasreddin Hoca'ya yönelik farkındalık kazanmalarına ilişkin tasarlanmıştır. Oluşturulan model, 5L stratejisinde olduğu gibi dinle, öğren, yerleştir, bağlantı kur, miras olmak üzere beş adımdan oluşmaktadır. Modelin oluşturulması sürecinde Türkçe dersi kapsamında dört temel dil becerisine, iş birlikli uygulamalara ve farklı düşünme becerilerine yer verilmesine dikkat edilmiştir. Modelin uygulama sürecinin 11 ders saati süreceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şahsiyet öğretimi modeli, Nasreddin Hoca, 5L stratejisi.

A MODEL PROPOSAL FOR PERSONALITY RECOGNITION: THE 5L STRATEGY (NASREDDIN HODJA SAMPLE)

Abstract

One of the elements of national culture is personalities who have made their name known in history. Students for this meet some names in various text types and animated cartoons, from their cultural self based on these people and develop themselves in different fields. In other words, people who continue to make their name known from the past to the present play a role in increasing students' awareness of both their cultural and self-identity. This study, it is aimed to present a model proposal based on the 5L strategy as an example for personality teaching. The model is designed for students to gain awareness about Nasreddin Hodja. The model created consists of five steps: listen, learn, locate, link, legacy, as in the 5L strategy. In the process of creating the model, attention was paid to include four basic language skills, collaborative practices, and different thinking skills within the scope of the Turkish course. It is predicted that the implementation processes of the model will take 10 lessons.

Keywords: Personality teaching model, Nasreddin Hodja, 5L Strategy.

* Prof. Dr., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, erol.duran@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7581-3821

** Doktora Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, seymazdl@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8000-0232

1. Giriş

Kültürel değerler, öğrencilere yaşantı veya bilgi yoluyla kazandırılmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin geçmişini, tarihi ve kültürel mirasını bilmesinde günümüzde önemli miraslarıyla adı anılan şahsiyetlerin öğretimi önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda derslerde okuma kültürü ve millî kültür adı altında öğrencilere tarihte yaşamış önemli kişiler tanıtılmaktadır. Ders sürecinde bu kişilerin tanıtılması, öğrencilerin kendi benliklerinin oluşması, hedeflerinin şekillenmesi, tarihlerini tanıması, bu kişileri örnek alarak bakış açısı kazanması gibi açılardan katkı sağlamaktadır.

1.1. Şahsiyetlerin Eğitimdeki Yeri

Tarihte yaşamış ve iz bırakmış şahsiyetlerin erken yaşlarda öğrenilmesi ve bu kişilere aşina olunması kültürel değerlerin kazanılması açısından oldukça önemlidir. Çünkü tarihi şahsiyetler, kültür ve değer aktarımında büyük rol üstlenirler. Bugün için geçmiş ve gelecek arasındaki dengeyi kurmada rehber olarak öğrencilerin hem tarihi hem de kişisel kimliğinin oluşmasına ve geleceğine yön vermesine katkıda bulunurlar. Bu öğrenmeler, öğrencilerin millî kimlik bilincini, tarihini, gelenek ve göreneğini, vatan sevgisini, yurttaşlık ve millî kültürel bilinci gibi birçok önemli bilgiyi aşılacaktır. Diğer yandan öğrenciler bu kişilerin karakteristik özellikleriyle, bakış açılarıyla ve başarılı, azimli olma gibi özellikleriyle özdeşim kurabilirler. Aynı zamanda bu değerlerin kaybedilmeden gelecek nesillere aktarılması için sorumluluk bilincine sahip olurlar.

Öğrenci, şahsiyet hakkında sözlü ve yazılı edebi türler aracılığıyla bilgi edindiğinde döneme yönelik tarihsel empati kurma, dönemin yaşam şartlarını, anlayışını benimseme, düşünce, davranış, ahlakî, evrensel, toplumsal ve millî değer kalıplarına ilişkin fikir edinme, bunları sorgulama ve eleştirme imkânı kazanır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008: 80-81). Bu sayede birçok beceri ve öğrenme alanı için zengin bir kaynak olarak şahsiyetlerin kullanılması mümkündür.

Şahsiyet öğretiminden faydalanılan önemli alanlardan biri de değer eğitimidir. Değer eğitiminde özellikle gerçek kişiler, öğrencilerin rol model almalarına katkı sağlamakla birlikte, gerçeklik ve inandırıcılığı destekleyerek olumlu yönde güçlü bir örnek olurlar (Karakuş ve Çoksever, 2019: 48). Tarihi şahsiyetler, birey için eylemlerini iyilik ve doğruluk ölçüsünde kontrol etmesine katkı sağlar ve birey, bu şahsiyetleri taklit etme gibi eğilimler gösterir (Faiz ve Karasu-Avcı, 2019: 697). Öyle ki Yiğittir ve Er (2013) tarafından yapılan bir araştırmada biyografilerin öğrencilerin değer seçiminde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kahraman niteliğindeki kişiler aracılığıyla gerçekleştirilen değer eğitiminde duyuşsal anlamda öğrencilere ulaşmak mümkündür (Yazıcı ve Aslan, 2011: 2175). Çünkü gerçekten yaşamış bir kişi hakkında edinilen bilgiler, kişilik özelliklerine ve olayın hissettirdiklerine yönelik empati kurma gibi durumlarla şahsiyet ve okuyucu/dinleyici/izleyici arasında köprü görevini üstlenir. Diğer yandan şahsiyet, eylemleri ile bulunduğu zamandaki kültürde yer alan ahlakî yapıyı, değerleri yansıtarak bu yönüyle topluma fayda sağlayan, öğrencilere ilham veren, vizyon sunan kişidir ve onda bulunan değerler bulunduğu çevrenin de ötesinde evrenselliğe erişebilir (Sanchez, 1998: 2-3). Bu anlamda Türk kültüründe yer alan isimlerden bazıları Nasreddin Hoca, Mevlâna, Yunus Emre, Ahmet Yesevi gibi büyüklerdir.

1.2. Şahsiyetlerin Öğretimi

Şahsiyet öğretimi sürecinde öğrencilerin en verimli şekilde bu süreçten faydalanması için öğrencilere adı geçen kişi hakkında sunulan bilgilerin doğru olması ve seviyeye uygun bir şekilde verilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Bu anlamda gezi düzenleme, canlandırma yapma, zaman çizelgesi oluşturma gibi farklı tekniklerden faydalanılması da öğrencilerin bu kişileri tanıyıp benimsemesinde etkili olacaktır. Ayrıca bu süreçte öğretmenin şahsiyeti güçlü bir şekilde analiz etmesi ve kişi hakkında öğrencilerin ulaşabileceği bilgilere önceden ulaşması önem taşımaktadır. Şahsiyetlerin kalıcı bir şekilde öğrenilmesi adına ezberci anlatımdan kaçınılmalı, farklı yöntemler

aracılığıyla o dönemin şartları, olanakları ve yapısı çerçevesinde tartışılmalı, öğrencilerin empati kurmaları, bilgilere çok yönlü bakış açısıyla yaklaşımları sağlanmalıdır. Şahsiyet öğretiminde önemli bir diğer nokta da kişiler aracılığıyla geliştirilmesi hedeflenen değer eğitiminin tarih disiplini gölgelememesi ve kişinin hata yapabilme özelliğinin gizlenmemesidir (Elban, 2018: 112). Çünkü öğrencileri başarısızlıkla yüzleştirmeden doğrudan tek seferde başarıya ulaşma kılıfına maruz bırakmak özgüvensizlik gibi sorunlara yol açabilir. Bu nedenle şahsiyet öğretiminde şahsiyetin tarihi değeri zedelenmemeli, varsa hatalı kabul edilebilecek yönü seviyeye uygun olacak şekilde sunulmalı ya da seviyeye, bağlama uygun olmaması durumunda gizli tutulmalıdır. Bu süreçte dikkat edilmesi gereken bir diğer mesele de öğrencinin, öğrendiği şahsiyetin özelliklerinden yola çıkarak iç dünyasına ilişkin düşünmesine fırsat verilmesidir. Böylece öğrenci, öğretilen şahsiyetten yola çıkarak kendi düşüncelerini, ideallerini keşfetme, geliştirme veya kendini tanıma fırsatı yakalayacaktır.

Şahsiyet öğretiminde ders kitapları, öğretim sürecinde her zaman kullanılabilir bir materyal özelliği taşımaktadır. Ders kitaplarında şahsiyetler en çok bilgilendirici metinlerle (Orhan-Karsak ve Özenç, 2019: 731) veya bilgi kutucuklarında yer almaktadır. Ayrıca şahsiyet öğretiminde başvuru ders materyalleri arasında biyografilere sıklıkla yer verilmektedir. Biyografiler aracılığıyla gerçekleştirilen öğretim değer eğitimi başta olmak üzere (Minaz ve Tas, 2020; Taş ve Minaz, 2019) pek çok öğrenme alanına katkı sağlamaktadır. Biyografiler, okur ve yazarları tanıtılan kişiyle önemli bağlar kurmaya teşvik eder. Okur için biyografi, olayların, zıtlıkların, insani durumların kavramsal boyutta hissedilmesine katkı sağlar ve okurun kendini keşfetmeye, tanımaya, sorgulamaya yönelik bir yolculuğa çıkmasında önemli rol oynar (Taşdelen, 2006: 10). Ayrıca biyografide yer alan kişiyle öğrenci özdeşim kurarak yaşamına yön verir (Oruç ve Erdem, 2010: 221). Yazar için ise biyografisini yazdığı kişi ile bir bağ kurmasına olanak sağlar ve onun hakkındaki bilgilere değinirken bu bağ sayesinde o kişi gibi düşünür, hisseder ve o kişinin öyküsüne tanıklık eder (Taşdelen, 2006: 14). Bu nedenle şahsiyet öğretiminin ve biyografi temelli ders süreçlerinin oldukça işlevsel bir boyuta sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Şahsiyet öğretimi, genellikle şahsiyeti anlatan biyografi ya, belgesel metni, kısa film aracılığıyla ya da drama etkinlikleriyle gerçekleştirilmektedir. Bu sürece çeşitlilik kazandırabilecek modellerden biri, biyografi öğretiminde kullanılan ve çalışmaya yön veren 5L stratejisidir. Boulware, Monroe ve Wilcox (2013) tarafından üç haftalık uygulama tasarımı şeklinde hazırlanan 5L stratejisi şu adımlardan oluşmaktadır:

- I. Dinle (Listen): Öğretmen tarafından bir şahsiyeti tanıtmak amacıyla hikâye anlatımı ya da sesli okuma yapılır. Her öğrenciye 5N1K soruları atanır ve öğrenciler sorulara göre gruplara ayrılır. Metin okuma tamamlandıktan sonra gruplardan öğretmen tarafından sorulan sorulara yönelik birer cümlelik ortak cevap hazırlamaları istenir ve her gruptan bir gönüllü ortak belirlenen cevabı açıklar. Öğretmen grupların cevaplarını tahtaya yazarak bir paragraf oluşturur. Ardından öğrencilerle birlikte paragrafın düzenlenmesi için öğrencilerin etkileşimli olacağı bir şekilde oturumlarını sağlar. Paragraf düzenlendikten sonra tanıtılan kişinin bıraktığı miras hakkında tartışılır.
- II. Öğren (Learn): Öğrencilerden kültürel ve tarihi yönden önemli bir kişi seçmeleri ve hakkında araştırma yapmaları istenir. Bunun yanında 5N1K sorularına cevap verebilecek bir metin yazmaları istenir. Bu esnada kaynaklar hakkında bilgi verilir.
- III. Yerleştir (Locate): Öğretmen öğrencilere zaman çizelgesi, T çizelgesi, Venn diyagramları gibi bir grafik düzenleyici sunar. Öğrencilerden araştırdığı kişi hakkında bu düzenleyicilerden uygun olanı seçip doldurmaları istenir.

- IV. Bağlantı Kur (Link): Öğrencilerden kendilerinden büyük biri ya da akranlarıyla bağlantı kurmaları, çalışmaları bu kişilere sunmaları, onlardan açık uçlu soru sormalarını isteyerek geri bildirim almaları istenir. Bu sayede öğrenciler yazılarını düzenleme ve kişi hakkında farklı araştırmalar yapmaya yönlendirilmiş olur.
- V. Miras (Legacy): Bu aşamada öğrencilerden şahsiyetlerinin bıraktığı miras hakkında paylaşım yapmaları ve bu mirasın türünü tartışmaları istenir. Öğretmen öğrencilere mirasları açıklar ve örnekler verir. Ardından öğrencilere kendilerinin dünyaya nasıl bir miras bırakmak istedikleri sorularak öğrencilerin fikirlerini, hayallerini, yapabileceklerini düşünmeleri ve paylaşımları için fırsat verilir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Türklere ait kültürel bellekte yer edinmiş şahsiyetler, öğretim sürecinin farklı kazanımlarına dâhil edilerek ilkökul düzeyinden itibaren öğrencilerle karşılaştırılmaktadır. Bu süreçte öğretmenler tarafından gerek video gerekse metin niteliğinde ders kitaplarından yararlanılarak biyografiler aracılığıyla öğretim süreci gerçekleştirilmektedir. Ancak Yazıcı (2006: 508) ilköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki ders kitaplarında kahramanlar hakkında detaylı bilgi verilmediğini, bu durumun öğrencilerin değer öğretiminde sınırlılık oluşturduğunu ve dönemiyle birlikte kahramanların mevcut değerlerinin verilmesinin değer eğitiminde daha etkili rol oynayacağını belirtmiştir. Bu anlamda öğretici niteliğinin en verimli şekilde sunulması adına farklı tekniklere başvurulmasının öğretmenlere, öğrencilere ve Türkçe eğitimi adına katkı sağlayacağı araştırmacılar tarafından öngörülmüş; bu çalışma için 5L stratejisinden esinlenilerek bir model önerisi sunulmuştur. Bu strateji, şahsiyet öğretiminde öğrencilerin anlama, anlatma, okuma, dinleme, yazma ve araştırma becerilerini desteklemesi, bilgilendirici metin ve biyografi yazma yoluna gitmesi, zaman çizelgesi gibi görsel içerikler sunması, iş birlikli bir anlayışa sahip olması, biyografileri anlamlı ve keşfedici anlayışta sunması, öğrencileri öz değerlendirmeye, sorgulamaya teşvik etmesi ve başvuru tekniklere nazaran kapsayıcı olması nedeniyle tercih edilmiştir.

Model önerisinin hazırlanmasında her etkinlikte en az bir temel becerinin bulunmasına önem verilmiştir. Ayrıca stratejinin yapısında da bulunan eleştirel düşünme, geri bildirim verme, öz değerlendirme yapma gibi farklı alanlara hitap eden kısımları korunmuştur. Böylece ortaya çıkan modelin diğer isimler için de kullanışlı bir taslak sunması nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca modelin Türkçe kazanımlarının çoğuna hitap etmesi ve içerik bakımından zengin olması nedeniyle öğretim sürecinde katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Çalışmada stratejinin uygulanmasına örnek olması amacıyla şahsiyet olarak Nasreddin Hoca seçilmiştir. Model içeriğinde gerçekleştirilen bu seçimde Nasreddin Hoca'nın olaylara bakış açısı ve yaşantısı ile Türk kültürü ve sosyal yapısına dair izler taşıyan şahsiyetlerden biri olması etkili olmuştur. Ayrıca Nasreddin Hoca'nın fıkra gibi bir metin türüyle bütünleşmiş olması, öğretim sürecindeki ve Türkçe dersindeki önemini artırmaktadır. Çünkü fıkralar, Türk halkının yaşadığı olayları ve bu olaylara karşı kişilerin duruşlarını yansıtan ve sosyal eleştiriye barındıran halk edebiyatı ürünleridir (Tekşan, 2012: 273). Nasreddin Hoca fıkralarında da Türk kimliğine ait niteliklerle (Boyras, 2010) kültürel öğelerin birçoğu bulunmakla birlikte dini inanış, komşu ilişkileri, aile yapısı, kabul gören ve reddedilen özellikler gibi sosyal yapılar da yer almaktadır (Tekşan, 2012: 275). Bir başka deyişle Nasreddin Hoca fıkralarında; gerekçe sunma, problem çözme, eleştirel tutum sergileme, yaratıcı düşünme, olaylara farklı bir yönden bakma gibi yönleriyle oldukça farklı alanlara gönderme yapılmaktadır. Aynı zamanda kısa ve öz anlatımla Nasreddin Hoca'nın fıkraları okuyucuyu düşünmeye sevk etmekte, zaman zaman iğneleyici sözleri zaman zaman ise kendine has ders verici cümleleri ve nüktedan bir anlayışla verdiği cevaplarıyla

okuyucunun/dinleyicinin mizah ve eleştirel yönünü güçlendirmektedir. Benzer şekilde Nasreddin Hoca'nın, fıkralarında tenkit ve tebessümü bir araya getirip muhababına karşı sakinliğini koruyarak en uygun şekilde verdiği pek çok cevabı ders içermektedir (Çağlayan, 2012: 43). Diğer yandan Türk kültüründe bilge ve düşünürlerden biri olarak kabul edilen Nasreddin Hoca, günümüzde çocukların karşısına çizgi film, öykü ya da masal karakteri olarak çıkmaktadır. Bu durum çocukların Nasreddin Hoca'yı geçmişte yaşamış bir değer olarak değil yalnızca karakter olarak tanımalarına, Nasreddin Hoca'nın asıl değerinin anlaşılmasına ve tarihi öneminin geri planda kalmasına sebep olmaktadır.

Genellikle Keloğlan, Nasreddin Hoca gibi kişilerin daha çok aracı tiplere olarak çizgi filmlerde yer edindiği ve öğrenciler tarafından farklı algılamalara sebep olduğu dikkat çekmektedir. Ungan, Cevher ve Kurt (2017) tarafından yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin Nasreddin Hoca'yı algılama biçimleri eğlence, bilge, kahraman ve kültürel unsur temalarıyla ele alınmış; olumsuz bir örnekle karşılaşmamıştır. Ancak Duran (2012) tarafından beşinci sınıf öğrencileriyle yapılan çalışmada Nasreddin Hoca komik, eşşeğe ters binen, bilgili, öğüt veren gibi olumlu tanımlamaların yanında çok sayıda öğrenci tarafından yalancı, hilekâr gibi ifadelerle tanımlanmıştır. Bunun yanında Ulutaş ve Kara (2017) tarafından yapılan bir çalışmada ders kitaplarında Nasreddin Hoca ve fıkralarına yer verilme durumu farklı değişkenler açısından incelenmiş; ders kitaplarında yer alan bazı Nasreddin Hoca fıkralarının ve etkinliklerinin dil, kültür ve değer öğretimi bakımından geri planda kaldığı vurgulanmıştır. Bu araştırmayla şahsiyet öğretimine yönelik doğrudan bir model önerisi sunulması ve öğrencilerin Nasreddin Hoca hakkında farkındalık kazanmalarına ilişkin alandaki boşluğa katkı sağlanması hedeflenmiştir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada şahsiyet öğretimine örnek olarak 5L stratejisinden hareketle tasarlanan bir model önerisi (Nasreddin Hoca Örneği) sunulması amaçlanmıştır.

2. 5L Stratejisine Dayalı Oluşturulan Model Önerisi

Bu çalışmada Nasreddin Hoca'ya ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik dördüncü sınıf seviyesine hitap eden beş aşamalı örnek plan tasarlanmıştır. Bu planda 5L stratejisi ile aşamalar benzer hazırlanmış, ders içeriğine eklemeler yapılarak seviye ve şahsiyete uygun olacak şekilde farklılaştırılmıştır. Toplamda 11 ders saatine göre oluşturulan model Tablo 1-5'te sunulmuştur.

Tablo 1. Birinci Aşama: Dinle

Ders:	Türkçe
Seviye:	4. Sınıf
Konu:	Örnek Şahsiyet Öğretimi
Süre:	40+40 dakika
Kazanımlar:	T.4.1.7. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. T.4.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.
Öğrenme- Öğretme	Soru-cevap, anlatım, büyük grup tartışması.

Yöntem ve
Teknikleri:

Dikkat Çekme: Selamlaşmanın ardından öğrencilere “Geçmişte yaşamış, adı sıkça duyulan, hiç unutulmayacağını düşündüğünüz kişiler tanıyor musunuz?” sorusu yöneltilir. Soruya verilen cevaplar dinlenir ve bu kişilere verilen örnekler tartışılır.

Derse Geçiş: Öğrencilere “Bu şahsiyetler, isimlerini duyurmayı nasıl başarmışlardır?” sorusu yöneltilir. Ardından öğrenciler ders sürecinden haberdar edilir. Not alabilmeleri için hazırlık yapmaları istenerek derse geçilir.

Birinci Ders: Öğretmen tarafından daha önce belirlenen ve hazırlığı yapılan bir şahsiyetin hayatını anlatan belgesel izlenir. Öğrencilerden belgeseldeki şahsiyet hakkında ilk defa duyduğu şeyleri sözlü olarak paylaşmaları istenir. Daha sonra öğrenciler 5N1K sorularına göre gruplara ayrılır ve öğretmen tarafından şahsiyet hakkında video içeriğine benzer yazılı bir metin okunur. Metin hakkında 5N1K soruları yöneltilir ve öğrencilerin cevapları öğretmen tarafından tahtaya yazılır.

İkinci Ders: Tanıtılan şahsiyete günümüzde nerelerde karşılaştığı ve önemi hakkında öğretmen tarafından bilgi verilir. Bu esnada şahsiyetin bıraktığı miras üzerinde tartışılır. Öğrencilerden bu şahsiyet hakkında önceden bildikleri ve derste öğrendikleri arasında hangi farklılıklar olduğunu paylaşmaları istenir.

Kapanış: İşlenen iki derste neler öğrenildiğine ilişkin kapanış yapılır. Öğrencilere yansıtıcı sorular sorularak ders tamamlanır.

Tablo 2. İkinci Aşama: Öğren

Ders:	Türkçe
Seviye:	4. Sınıf
Konu:	Örnek Şahsiyet Öğretimi
Süre:	40+40 dakika
Kazanımlar:	T.4.3.25. Yönergeleri kavrar.

	T.4.3.35. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.
	T.4.4.21. Yazma stratejilerini uygular.
Öğrenme- Öğretme Yöntem ve Teknikleri:	Soru-cevap, anlatım, küçük-büyük grup tartışması.
Dikkat Çekme:	Selamlaşmanın ardından öğrencilerle tahtaya yansıtılan veya çizilen grafik düzenleyici ile neler yapılabileceği tartışılır.
Derse Geçiş:	Öğrenciler, ders sürecinden haberdar edilir.
Birinci Ders:	Öğrencilere bir önceki derste bahsedilen şahsiyete ilişkin grafik düzenleyici (zaman çizelgesi, diyagram vb.) dolu bir şekilde sunulur. Şahsiyetin hayatına uygun olacak şekilde seçilen düzenleyici öğrencilerle birlikte doldurulur.
İkinci Ders:	Bir sonraki ders için öğrencilerden Nasreddin Hoca'nın hayatı hakkında araştırma yapmaları ve hakkında bilgi veren birkaç paragraf yazmaları istenir. Öğrencilere araştırma sürecinde neye odaklanacakları, nasıl araştırma yapacaklarına yönelik bilgi verilir.
Kapanış:	İşlenen iki derste neler yapıldığına ilişkin kapanış yapılır. Öğrencilere yansıtıcı sorular sorularak ders tamamlanır.

Tablo 3. Üçüncü Aşama: Yerleştir

Ders:	Türkçe
Seviye:	4. Sınıf
Konu:	Nasreddin Hoca'nın Hayatı
Süre:	40+40 dakika
Kazanımlar:	T.4.1.12. Dinleme stratejilerini uygular. T.4.2.3. Hazırlıklı konuşmalar yapar. T.4.4.12. Yazdıklarını paylaşır. T.4.4.14. Yazdıklarını zenginleştirmek için çizim, grafik ve görseller kullanır.
Öğrenme- Öğretme	Soru-cevap, anlatım, sunum.

Yöntem ve
Teknikleri:

Dikkat Çekme:	Selamlaşmanın ardından öğrencilere “Yakın zamanda bir arkadaşınıza onun hiç tanımadığı birini anlattınız mı?” sorusu yöneltilir.
Derse Geçiş:	Öğrenci cevapları dinlenir “Siz tanımadığınız biri hakkında neler duymak isterdiniz?”, “Birinin hayatı hakkında nasıl bilgi verebiliriz?” soruları tartışılır. Dersin içeriği ve materyaller hakkında bilgi verilerek hazırlanmaları istenir.
Birinci Ders:	Öğrencilere öncelikle boş ve dolu grafik düzenleyici örneği sunulur. Grafik düzenleyicilerin bulunduğu çalışma kâğıtlarını araştırmalarından elde ettikleri bilgilerden yardım alarak doldurmaları istenir. Bu aşama sınıfın mevcudu ve başarı seviyesine göre ikili gruplar hâlinde de yapılabilir.
İkinci Ders:	Öğrencilerden bir önceki derste yaptıkları etkinlik hakkında sunum yapmaları istenir. Diğer öğrencilerin arkadaşlarının verdiği bilgilere karşı düşüncelerini dile getirmeleri, varsa kendi eksiklerini tamamlamaları istenir.
Kapanış:	İşlenen iki derste neler yapıldığına ilişkin kapanış yapılır. Öğrencilere yansıtıcı sorular sorularak ders tamamlanır.

Tablo 4. Dördüncü Aşama: Bağlantı Kur

Ders:	Türkçe
Seviye:	4. Sınıf
Konu:	Nasreddin Hoca'nın Hayatı
Süre:	40+40+40 dakika
Kazanımlar:	T.4.1.1. Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin eder. T.4.1.2. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur. T.4.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.

T.4.3.16. Okuduğu metnin konusunu belirler.

T.4.3.17. Metnin ana fikri/ana duygusunu belirler.

T.4.3.25. Yönergeleri kavrar.T.4.3.28. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.

T.4.3.31. Metinler arasında karşılaştırma yapar.

T.4.4.11. Yazdıklarını düzenler.

T.4.4.21. Yazma stratejilerini uygular.

Öğrenme-
Öğretme
Yöntem ve
Teknikleri:

İstasyon Tekniği, soru-cevap, anlatım, sunum.

Dikkat Çekme: Selamlaşmanın ardından öğrencilere “Bir kişi hakkında doğru bilgi vermek neden önemlidir?” sorusu yöneltilir. Öğrenci cevapları dinlenir ve “Siz bilgi verirken bir başkası bilginizin doğru olup olmadığı hakkında size yardımcı olsun ister misiniz?” sorusu yöneltilir.

Derse Geçiş: Dersin içeriği ve materyaller hakkında bilgi verilerek öğrencilerden hazırlanmaları istenir.

Birinci Ders: Öğrencilerden bir önceki derste hazırlamış oldukları grafik düzenleyiciyi gözden geçirmeleri ve varsa yanlışlarını düzeltmeleri istenir. Ardından her öğrencinin grafiğini sıra arkadaşıyla paylaşması ve incelemesi sağlanır. Bu etkinlikte öğrencilerin yazım yanlışları, bilgi eksikliği vs. hakkında birbirlerine geri bildirim vermeleri istenir. Sonra “Nasreddin Hoca bu duruma ne tepki verirdi?” etkinliği yapılır. Bu etkinlikte ders akışına göre birden fazla fıkra ve örnek olay kullanılarak öğrencilere farklı durumları Nasreddin Hoca'nın gözünden yorumlamaları istenir. Ayrıca tüm öğrencilerin derse katılmaları ve birbirlerine geri bildirim vermeleri sağlanır.

İkinci ve Üçüncü Ders: Öğrencilerin öğretmen tarafından daha önce belirlenen gruplara göre oturmaları sağlanır. Her gruba Nasreddin Hoca hakkında sınıfa getirilen bir materyal veya resim verilir. Bu görsel ve nesnelerin her grup için bir anlamı vardır. Grup üyelerinin görevleri ve süreç

hakkında bilgi verilir. İstasyonlar oluşturularak “bir fıkrayla ilgili afiş hazırlama”, “verilen fıkradaki karakterlerin olduğu bir hikâye yazma”, “görseli verilen fıkrayı tahmin etme”, “yarısı verilen fıkranın devamını tahmin etme”, “fıkrayı devam ettiren bir hikâye yazma” ve “Nasreddin Hoca burada olsaydı ne sormak isterdiniz? Ona ne söylemek isterdiniz? O ne derdi?” gibi konuların olduğu etkinlikler gerçekleştirilir ve sunulur. Gerekirse sürede uzatma yapılır.

Kapanış: İşlenen iki derste neler yapıldığına ilişkin kapanış yapılır. Varsa öğrencilerin soruları cevaplanır. Öğrencilere yansıtıcı sorular sorularak ders tamamlanır.

Tablo 5. Beşinci Aşama: Miras

Ders:	Türkçe
Seviye:	4. Sınıf
Konu:	Nasreddin Hoca'nın Mirası
Süre:	40+40 dakika
Kazanımlar:	T.4.2.5. Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır. T.4.4.12. Yazdıklarını paylaşır. T.4.4.21. Yazma stratejilerini uygular.
Öğrenme- Öğretme Yöntem Teknikleri:	Soru-cevap, anlatım, sunum. ve
Dikkat Çekme:	Selamlaşmanın ardından öğrencilere “Geçmişte yaşamış bazı kişilerin isimlerini hala günümüzde duyuyor olmamızın sebebi nedir?” sorusu yöneltilir.
Derse Geçiş:	Öğrencilerin cevapları dinlenir ve örnek vermeleri istenir. Dersin içeriği ve materyaller hakkında bilgi verilerek hazırlanmaları istenir.
Birinci Ders:	Öğrencilere miras çeşitleri (kültürel, sosyal vb.) hakkında örneklerle bilgi verilir ve Nasreddin Hoca'nın nasıl bir miras bıraktığı tartışılır.

İkinci Ders:	Öğrencilerden dünyaya nasıl bir miras bırakmak istediklerini, bu mirasların gelecek kuşaklara nasıl etki edeceklerini tahmin etmeleri ve yazmaları istenir. Yazılı metinler paylaşılır.
Kapanış:	İşlenen iki derste neler yapıldığına ilişkin kapanış yapılır. Varsa öğrencilerin soruları cevaplanır. Öğrencilere yansıtıcı sorular sorularak ders tamamlanır.

3. Sonuç

5L stratejisi, öğrencilerin tarihinden kalan kültürel mirasından başlayıp bırakacağı kendi mirasıyla tanışmasına olanak sağlayan bir süreçten oluşmaktadır. Bu yapısı, modelin birçok ders ve kazanımla ilişkilendirilerek öğretim sürecine dâhil edilebilmesine olanak tanımaktadır. Bu çalışmada, şahsiyetler arasında yediden yetmişe adını fıkralarıyla duyuran Nasreddin Hoca hakkında öğrencilerin farkındalık düzeylerini artırmaya yönelik sınıf öğretmenleri için bir model önerisi sunulmuştur. Öğrencilere şahsiyet öğretiminde kültürel değerlerimizden de verimli şekilde yararlanmasını amacına hizmet eden bu modelde, temel beceriler ve düşünme becerilerinin aktif olduğu bir plan hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Beş aşamadan oluşan bu modelde, Nasreddin Hoca'ya ait bilgiler ve Hoca ile ilişkilendirilen fıkralara yer verilmiş; öğretim programına uygun kazanımlarla ders planları hazırlanmıştır.

Çalışmada dördüncü sınıflar esas alınmış, modelin aşamaları Nasreddin Hoca'ya uygun olacak şekilde planlanmıştır. Bu model, farklı sınıf seviyeleri ve şahsiyetlere göre tekrar düzenlenerek uygulanabilir. Ayrıca sunulan stratejinin öğrencilerin şahsiyetlere ilişkin farkındalık kazanmasındaki etkililiği çeşitli deneysel çalışmalarla test edilebilir. Çalışmada sunulan stratejiye benzer şekilde öğrencilere şahsiyet tanıtımına yönelik farklı modeller tasarlanabilir.

Kaynaklar

- BOULWARE, B. J., MONROE, E. E. ve WILCOX, B. R. (2013). The 5L Instructional Design For Exploring Legacies Through Biography. *The Reading Teacher*, 66(6), 487-494.
- BOYRAZ, Ş. (2010). Nasrettin Hoca Fıkralarına Göre Türk Kimliğini Oluşturan Temel Nitelikler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 81-88.
- ÇAĞLAYAN, B. (2012). *Türk ve Arnavut Kültürlerinin Ortak Değeri Olarak Nasreddin Hoca*. Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı, Tiran, 25-26 Mayıs 2012, 42-48.
- DEMİRCİOĞLU, İ. H. ve TOKDEMİR, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- DURAN, E. (2012). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Nasreddin Hoca ve Keloğlan'a İlişkin Bilgi ve Algı Düzeylerinin İncelenmesi. *Turkish Studies*, 7(2), 371-384.
- ELBAN, M. (2018). Tarih Düşüncesinde ve Eğitiminde Kahramanların/Büyük Adamların Rolü. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 11(22), 98-116.
- FAİZ, M. ve KARASU-AVCI, E. (2019). Tarihi Kahramanların Değerler Eğitiminde Rol Model Olarak Kullanılmasına İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Algıları. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 694-724.
- KARAKUŞ, N. ve ÇOKSEVER, P. (2019). Değerler Eğitiminde Rol Model Olarak Kadın Kahramanlar. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 10(20), 46-62.
- MİNAZ, M. B., & TAS, H. (2020). Effect of Biography-Based Values Education on The Attitudes of 4th Grade Primary School Students Towards the Value of Patriotism. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 10(2), 555-592.

- ORHAN-KARSAK, H. G. ve ÖZENÇ, E. G. (2019). Türkçe Ders Kitaplarında Millî ve Kültürel Kavramların İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 709-735.
- ORUÇ, Ş. ve ERDEM, R. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 215-229.
- SANCHEZ, T. R. (1998). ED424190 1998-11-00 Using Stories about Heroes To Teach Values. ERIC Digest.
- TAŞ, H. ve MİNAZ, M. B. (2019). The Impact of Biography-Based Values Education on 4th Grade Elementary School Students' Attitudes Towards Tolerance Value. *International Journal of Progressive Education*, 15(2), 118-139.
- TAŞDELEN, V. (2006). Biyografi: Ötekine Yolculuk. *Millî Eğitim*, (172), 8-16.
- TEKŞAN, K. (2012). Türkçe Dersi Öğrenme Alanları Açısından Nasrettin Hoca Fıkralarının Kullanılabilirliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 271-287.
- ULUTAŞ, M. ve KARA, M. (2017). Türkçe Ders Kitaplarında Nasreddin Hoca ve Fıkraları. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 9(3), 63-87.
- UNGAN, S., CEVHER, T. Y. ve KURT, E. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Nasrettin Hoca ile İlgili Algılarının Belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 179-188.
- YAZICI, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *TÜBAR*, (19), 499-522.
- YAZICI, S. ve ASLAN, M. (2011). Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma: Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ile Öğretmen Adaylarının Kahraman Tercihlerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 2173-2188.
- YİĞİTTİR, S. ve ER, H. (2013). Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Biyografi Kullanımı. *Millî Eğitim Dergisi*, 43(200), 200-219.